

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Açıklamalı Atatürk Kaynakçası. Yazan: M. Türker Acaroğlu. Ankara 1981 Türkiye İş Bankası. 2 cilt. XXIII + 1192 s. 700 lira. "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Dizisi: 7" T. İş Bankası Kültür Yayınları'nda 227. kitap.

M. Türker Acaroğlu'nun, bu kaynakçanın Önsözü'nde de anımsattığı üzere; Prof. Herbert Melzig'ten başlayarak (1941), Muharrem D. Mercanlıgil (1953), M. Orhan Durusoy - Muzaffer Gökman (1957), İsmail Arar (1960), Muzaffer Gökman (1963'ten bu yana genişletilmiş yeni basımlar); Atatürk için yazılmış yerli ve yabancı kitapları, bu arada kimi bilimsel dergi yazılarını sıralayan kaynakça kitapları yayımladılar. Bunlara 1938 yılı son iki ayındaki süreli yayın yazı, şiir ve haberlerini içeren bir başka bibliyografyayı da ekleyebiliriz. (S. N. Özerdim'in, Türk Tarih Kurumu'na yayımlanan kaynakçası). Bunlardan M. Mercanlıgil'in, Milli Kütüphane'deki bir serginin, İ. Arar'ınki ise, kendi kitaplığındaki Atatürk yayınlarının kataloğu idi. Prof. Melzig'in kaynakçası dışındakiler, "kuru bibliyografya" diye anılan, sadece bibliyografik künyeleri içeren kaynakçalardır. Anılan iki "katalog" ötesindekiler, Atatürk ve Devrimi için yazılmış bütün yayınları kapsayacak nitelikte ele alınmıştır. M. Gökman'ın 1968'de yapılan 2. basımı ile Ek olarak çıkarılan 1974 cildi, para ve pullara değin, pek çok malzemeye yer verir.

Bu "kuru bibliyografya"lardan sonra, M. T. Acaroğlu, kaynakçasına aldığı kitapları kısa ya da uzun bilgilerle tanıtan ilk "açıklamalı" kaynakçayı ortaya koymuş oldu. Bu kaynakça bir seçmeye dayanır. Kendisi, yapıtını şöyle tanıttıyor:

"Bu çalışmada tanıtılan yapıtlar, Arap ve Latin alfabesiyle yazılmış Türkçe, yabancı dillerden Türkçeye çevrilmiş ya da daha çevrilmemiş kitaplardan seçildi. (...) Amacımız, okura, yapıtlar hakkında bilgi verip onu metinden uzaklaştırmak değildir. Ona, yapıtları bulup görmesi, seçip okuması için yardımcı olmak, kitaplara giden yolu göstermek istiyoruz".

Yapıtlar, kaynakçaya, abece sırası ile alınmıştır. 500 kitapla sınırlanan kaynakçada tutulan yolu, yine yazar şöyle anlatıyor:

"... yapıtların başlıklarından sonra, basım yılları, göçüp gitmiş yazarların doğum - ölüm, yaşayanların doğum tarihleri, tanıtımlar, tarihsel yapıtlar için tarih bilimindeki yerleri ve önemleri belirtilmeye çalışıldı, bu arada bol bol kaynakça bilgileri verildi. Kısaca, bizde kendi türünde ilklerden biri olan bu çalışma, Batıdaki benzerleri gibi, yapıt başlıklarının abc sırasıyla düzenlendi. Dilimize çevrilmiş yabancı yapıtların Türkçe başlıkları temel alındı, ancak özgün başlıkları da verildi, çevirmenleri ve yayınevleri -yoksa basımevleri- adları, sayfa sayıları, fiyatları, dizileri de gösterildi".

Kitabın sonunda, yapıtların yazar adına göre aranmasını sağlayacak bir dizin de düzenlenmiştir. Böylece, bir "dictionnaire des ouvres" niteliğindeki bu kaynakça, yazar ve çevirmenlerle, 2. cildin sonunda, bu açıdan da tamamlanmış oluyor.

Dünyada kendisi için en çok kitap yayımlanmış olan ünlü kişinin Napoléon olduğu söylenir. Ancak, ölümünün üzerindeki kırk üç yıl geçtiği halde, Atatürk'ün bugün de güncel olması, güncelliğini sürdüreceğinin anlaşılması; Fransız imparatoru ile bir yayın yarışı içinde olduğunu gösteriyor. Atatürk için yayımlanmış kitapların sayısı üzerinde, 1981'den sonra bir fikir edinebileceğiz. Çünkü 1981 içinde yayınlar -kimi olanaksızlıklara karşın- bir gelişme içindedir. M. Gökman'ın, genişletilmiş yeni basımı yapılmakta olan kaynakçası, Leman Şenalp'ın, 1981 yayınları için hazırlamakta olduğu kaynakça, bizi bu bakımdan aydınlatacaktır.

Ne var ki, *kitap* ile *yapıt* arasında bir ayrım olduğunu göz önüne almak gerekir. Atatürk için, özellikle öğrencilere yarayacak pek çok kitap yayımlandı; şiir kitapları, antolojiler, satış amacı güden gelişigüzel derlemeler basıldı. Bunların sayısı oldukça kabarıktır. Bilim adamlarının araştırmacıların yararlanacağı bilimsel yapıtlarla; eksikleri ve "şişirmeleri" yine onlarca artıtılacak anılar, öykücükler (anekdotlar) vb. bile bunları gözden geçirmek isteyenleri uğraştıracak bolluكتadır.

İşte, M. T. Acaroğlu'nun kaynakçası, okuyucuya, ilk beş yüz kitabın niteliğini tanıtan yararlı bir kılavuzdur. "Kılavuz" sözcüğü gelişigüzel kullanılmış değildir; "Atatürk ormanı"ndan geçebilmek için bu kitap gerçekten bir yol göstericidir. Kimi zaman bir kitap yarım sayfada tanıtılırken, kimilerine beş sayfa yer verilmiştir. Şunu da ekleyelim: Atatürk adı bir simgedir. Kaynakça'da Atatürk'le birlikte O'ndan ayrılmayacak üç konuda kitaplara da yer verilmiştir: Kurtuluş Savaşı, Atatürk Devrimi, Türkiye Cumhuriyeti.

Bu kitabın, 1981 yılına bir katkı olarak kazandırıldığını, 1981'de kalmayacak olan Atatürkçülük düşün ve eylemi için gelecekte de yararlı olacağını söylemek gerekiyor.

S. N. ÖZERDİM